

MATKA TANSKAAN 25.-26.2.2013

Matkan tarkoitus: Tutustua Tanskan kehityspoliittikkaan ja hankkia vertailevaa näkökulmaa Suomen kehityspoliittikan seurantaan ja arviointiin erityisesti seuraavissa teemoissa:

- ihmisoikeusperustaisuuden toimeenpano
- yksityisen sektorin rooli ja tuki-instrumentit
- hauraiden valtioiden erityistarpeiden huomiointi

Osallistujat: Jouko Jääskeläinen, Timo Palander, Juha Ruippo, Aaro Rytönen, Pauliina Saares, Miia Toikka

Ohjelma: Tanskan ulkoministeriö: kehitysministerin tapaaminen, virkamiestapaamisia, Council for Development Policy, parlamentin ulkoasiainvaliokunta, Suomen suurlähetystö, Danish Institute for Human Rights, IFU, Dansk Industri, NGO Forum, UN City -rakennus ja YK-järjestöjen pohjoismaiset toimistot.

YHTEENVETO

Tanskan kehitysyhteistyön volyyymi on 0,83 % bktl:sta, euroissa kaksinkertainen Suomeen verrattuna. Nykyisen hallituksen tavoite on nostaa kehitysyhteistyö 1 %:iin bktl:sta. Poliittiset linjaukset ovat Suomen kanssa samansuuntaiset. Parlamentti hyväksyi yksimielisesti nykyisen kehitysstrategian toukokuussa 2012, jossa kaiken kehityspoliittikan lähtökohdaksi linjataan ihmisoikeusperustaisuus.

Tanskan kehitysyhteistyön tavoite on köyhyyden poistaminen, mutta Tanskassa kehitysyhteistyötä perustellaan vahvasti ja näkyvästi myös Tanskan omalla edulla. Tanskassa vallitsee laaja konsensus kehitysyhteistyön tärkeydestä ja siitä, että Tanskan tulee olla globaali vaikuttaja. Tanskan ODA on ollut yli 0,7 % bktl:sta vuodesta 1978 lähtien. Kriittisimmätkin puolueet ovat sitä mieltä, että kehitysyhteistyön 0,7 prosentin tavoitteesta on pidettävä kiinni. Hyvä esimerkki siitä, miten Tanska yhdistää aktiivisen globaalin kehystoimijan roolin ja omat kaupallis-taloudelliset intressinsä, on ollut useiden eri YK-järjestöjen houkuttelu Kööpenhaminaan ja Tanskan niille rakentama uusi UN City -rakennus – investointi, jonka on laskettu maksavan itsensä seitsenkertaisesti takaisin.

Ihmisoikeusperustaisuuden soveltamisessa korostuvat pragmaattisuus ja realismi. Lähestymistapa on pääpiirteissään samankaltainen kuin Suomessa, mutta sen toimeenpanoa on työstetty pitemmälle ohjeistuksella ja tarkistuslistalla. Ihmisoikeusperustaisuudella nähdään oleva vaikutusta myös yhteistyön muotoihin: Tanska painottaa budjettituen käytön lisäämistä kumppanimaiden kapasiteetin ja tilivelvollisuuden vahvistamiseksi. Budjettituen osalta Tanska haluaa siten kulkea vastavirtaan siihen skeptisesti suhtautuvaa trendiä. Budjettitukea ollaan valmiita käyttämään myös hauraisissa valtioissa, ja tästä on saatu hyviä kokemuksia mm. Afganistanin opetussektorilla.

Tanska on viime vuosina lisännyt voimakkaasti kehitysyhteistyötään hauraisissa valtioissa ja luonut yhtenäisen toimintatavan (whole-of-government approach) hauraisiin valtioihin kohdistuville toimille. Käyttöön on otettu myös erillinen rauhan ja vakauden rahasto. Tanskalle leimallista on korkea riskinsietokyky: Tanska on NATO:n jäsen ja osallistuu aktiivisesti sen operaatioihin, vaikka ne ovat merkinneet myös menetyksiä tanskalaisille. Valmiutta riskinottoon selittää mm. tanskalaisen kauppalaivaston suuruus: esimerkiksi Afrikan sarven merialueilla liikkuvista laivoista jopa kolmannes on tanskalaisia. Myös Afganistanin ja Sahelin tapaukset ovat osoittaneet ihmisille linkit köyhyyden ja turvallisuuden välillä. Anti-terrorismin sijaan Tanskassa puhutaan radikalisoitumisen vastaisesta politiikasta (anti-radicalisation). Pyrkimyksenä on tukea epävakaiden yhteiskuntien maltillisia ryhmiä, ja myös kotimaassa tavoitteena on ghattoutumisenvastainen politiikka.

Yksityisen sektorin ja kehitysyhteistyön linkittämisessä Tanska on ollut eurooppalainen edelläkävijä. Valtion kehitysmaainvestointirahasto IFU oli ensimmäinen laatuaan Euroopassa ja myös Danidan yrityskumppanuusinstrumentti perustettiin aikanaan ensimmäisten joukossa. IFUn toiminta poikkeaa huomattavasti Finnfundista ja Swedfundista siinä, että edellytyksenä investoinneille on aina tanskalainen yrityskumppani. Yksityisen sektorin osallistumisessa kehitysyhteistyöhön ovat siten avoimesti esillä tanskalaisten yritysten intressit. Myös Tanskan elinkeinoelämän keskusjärjestö Dansk Industri on aktiivinen kehityspoliittinen toimija ja sillä on omaa kehitysyhteistyötä. Toisaalta nykyisessä kehitysstrategiassa yksityistä sektoria käsitellään melko ohuesti, eikä bisnesintressien yhdistäminen kehitysyhteistyöhön ole kaikilta osin hyväksyttyä. Ulkoministeriössä synergioita kehitys- ja kauppapolitiikan välillä ollaan vasta tiivistämässä.

Ihmisoikeusperustaisuuden ohella Tanskan kehitysministerin Christian Friis Bachin pääviestejä on avoimuus. Danida on äskettäin julkaissut internet-sivuston, jossa sekä Tanskan kansalaiset että kehitysyhteistyön hyödynsaajat voivat osallistua ja vaikuttaa kehitysyhteistyöhön. Virallisesti ministeriä poliittikalinjauksissa neuvoo "sikaläinen KPT" eli Development Policy Council, jonka mandaatti ja kokoonpano uudistuivat tämän vuoden alussa voimaan tulleen uuden kehitysyhteistyölain myötä. Toimikunnalla on suora yhteys ministeriin, ja se on tiiviisti sidottu ministeriön policy-työhön.

Tanska näyttäytyy monilta osin kehityspolitiikan edelläkävijänä ja mallimaana, mutta kehityspoliittinen johdonmukaisuus ei siellä ole ollut yhtä vahva periaate kuin Suomessa. Nykyinen hallitus pyrkii kuitenkin panostamaan myös johdonmukaisuuteen, ja Tanska hakee parhaillaan linjojaan tässä työssä. EU-tasolla Tanska on puhunut johdonmukaisuuden puolesta, ja sai puheenjohtajuuskaudellaan keväällä 2012 läpi Euroopan neuvoston päätelmät johdonmukaisuudesta.

Kaiken kaikkiaan opintomatka Tanskaan oli antoisa ja hyödyllinen tarjotessaan vertailukohtaa ja esikuvaa Suomen kehityspolitiikan tarkasteluun. Matkan antia hyödynnetään mm. KPT:n raportissa ihmisoikeusperustaisuuden toimeenpanosta. Samantyyppistä opintomatkaa kannattaa suunnitella KPT:n työhön myös ensi vuonna.

TAPAAMISKOHTAISET MUISTIINPANOT

Kehitysministeri Christian Friis Bach

Ihmisoikeusperustaisuus ja avoimuus ovat kehityspolitiikan painopisteitä. Tanska on tällä hetkellä 3. sijalla kv. transparensсивertailussa, tavoitteena nousta ykköseksi. Äskettäin julkaistu uudet nettisivut, joilla tarjolla useita mahdollisuuksia saada tietoa Danidan toiminnasta ja antaa palautetta:

<http://um.dk/en/danida-en/about-danida/danida-transparency/> Sivuilla voi seurata ja kommentoida Danidan aloitteita (linjauksia, ohjelmia) alusta lähtien. Kaikki korruptiotapaukset ja -epäilyt julkistetaan välittömästi. Sivujen kautta voi myös antaa palautetta (suunnattu erityisesti Tanskan kehitysyhteistyön hyödynsaajille kumppanimaissa), tätä varten on luotu muodollinen valitusmekanismi ja kaikki valitukset käsitellään. Vuodesta 2013 eteenpäin Tanska raportoi kehitysapunsa IATI-standardin mukaisesti.

Tanska aikoo lisätä budjettituen käyttöä kehitysyhteistyössään, vaikka se on vastoin eurooppalaista trendiä. Budjettituki nähdään osana io-perustaisuuden toimeenpanoa, sen tarkoitus on vahvistaa hallinnon kapasiteettia ja tilivelvollisuutta. Kyse ei ole blanco-shekistä vaan tukipaketista, johon sisältyy sopimuksia (vrt. toukokuussa 2012 hyväksytyt EU:n budjettitukiperiaatteet). Tanska liittyy budjettitukeen aina myös tukea hallituksen tilivelvollisuutta lisääville instituutioille. Pohjoismaiden tulisi olla budjettituessa edelläkävijöitä, sillä hyvinvointivaltioina ne tietävät vahvan valtion merkityksen. Nyt myös Afrikan maissa ollaan luomassa sosiaaliturvajärjestelmiä, niiden edellytys on vahva valtio. Burkina Fasosta hyviä kokemuksia.

Tanska aikoo myös lisätä tukea hauraille valtioille. Friis Bach on toisena pj:na (co-chair) New Deal -prosessissa. Haasteena on sellaisten toimintatapojen löytäminen, joilla pystytään yhtä aikaa rakentamaan

rauhaa ja valtiota. Myös budjettitukea pyritään käyttämään haurassa valtioissa. Tästä on jo kokemusta Afganistanista, jossa opetussektorin tuesta 80 % annetaan budjettitukimuotoisena ja tulokset ovat hyvät.

Tanska panostaa monenkeskiseen yhteistyöhön – "new multilateralism". 1990-luvulla multi- ja bi-yhteistyön suhde oli 50:50, nyt 25:75. Edellinen hallitus erityisesti lisäsi kahdenvälistä yhteistyötä, nyt suuntaa halutaan muuttaa. Multijärjestöjen rahoituksessa pyritään yleisavustukseen (core funding), tarkoitus on luopua kaikesta projektituesta. Tällä hetkellä Tanskalla on esim. UNDP:n kanssa käynnissä 48 erillistä pientä projektia yleisavustuksen lisäksi. Nyt etsitään uudenlaista toimintatapaa, jolla pystytään tukemaan innovatiivista työtä organisaatioiden sisällä yleisavustuksen turvin. Tuki One UN –prosesseille maatasolla tärkeää, samoin pohjoismainen yhteistyö.

Kansalaisjärjestöyhteistyössä lisätään joustavuutta mutta samalla vaatimukset työn laadun ja ammattimaisuuden suhteen kasvavat, esim. humanitaarisessa avussa edellytetään ECHO-sertifiointia. Avoimuuden, osallistamisen ja yhteistyön periaatteet koskevat myös järjestöjä.

Ulkoministeriön virkamiestapaamiset

- Ib Petersen, state secretary

Ulkoministeriö vastaa Tanskassa kehityspolitiikan toimeenpanosta samaan tapaan kuin Suomessa. UM:n kehityspoliittinen työ tehdään Danida-nimen alla. Danida nimi on peräisin 60-luvulta, jolloin Tanskan kehitysyhteistyöhallinto syntyi (Danish International Development Agency). Nykyään Danida ei kuitenkaan ole oma organisaationsa vaan nimitys Tanskan kehitysyhteistyölle.

UM:ssä neljä ministeriä: ulkoministeri, kehitysministeri, Eurooppa-ministeri, kaupp- ja investointiministeri. Kehitysyhteistyön osalta hallinto on hyvin pitkälle desentralisoitu, myös monenkeskinen yhteistyö hoidetaan lähetystöistä käsin.

Uusi kehitysstrategia ja ihmisoikeusperustaisuus

- Charlotte Flindt Pedersen, director, global development cooperation

The Right to a Better Life – Strategy for Denmark's Development Cooperation:

http://um.dk/en/~media/UM/English-site/Documents/Danida/Goals/Strategy/13287_DANIDA_strategiformidling_UK_web%20NY.jpg

Ihmisoikeudet ovat aina olleet osa Tanskan kehityspolitiikkaa, mutta nyt ne on nostettu toiseksi päätaavoitteeksi köyhyyden vähentämisen rinnalla. Ihmisoikeusperustaisuutta toteutetaan neljän periaatteen avulla: osallistuminen, syrjimättömyys, avoimuus, tilivelvollisuus (ks. io-perustaisuuden määrittely kehitysstrategiassa s. 9-11). Pyrkimyksenä on vahvistaa koherenssia normatiivisen ihmisoikeustyön ja ohjelmatyön välillä. Myös multi- ja bi-työn koherenssia parannetaan. Lähestymistapa on pragmaattinen: maatasolla analysoidaan mahdollisuudet ihmisoikeuksien edistämiseen. Io-perustaisuus vaikuttaa myös avun muotoihin/instrumentteihin: budjettituen lisääminen. Siirrytään työskentelemään enemmän haurassa valtioissa, kun aiempi fokus ollut suhteellisen vakaissa ja "hyvin kehittyvissä" maissa.

Pääkumppanimaita 15 ja huomattavaa yhteistyötä on kaikkiaan 24 maassa, kaikki matalan tulotason maita ja 8 luokitellaan hauraisiin valtioihin. Meneillään on yhteistyön lopettaminen (phase-out) 4 maassa.

Io-perustaisuuden soveltamiseksi on juuri julkaistu ohjeistusta: guidance note ja screening note. Myös Suomen toimintatapaan io-perustaisuudessa on tutustuttu ja siinä on paljon yhtäläisyyksiä. YK:n io-instrumentit tärkeitä. Soveltaminen tapahtuu maatasolla, mahdollisuuksien tunnistaminen, esim. UPR-prosessien hyödyntäminen dialogin käymiseen. Etsitään myös mahdollisuuksia tiivistää yhteistyötä muiden pohjoismaiden kanssa.

Esimerkkinä Ugandan homolakikeskustelu: Tanska "uhannut jäädä maahan", ei lähteä.

Ihmisoikeusongelmat eivät ole syy lopettaa yhteistyötä vaan jatkaa sitä ja työskennellä entistä määrätietoisemmin ihmisoikeuksien hyväksi. Kumppanimaan kanssa käydään rakentavaa dialogia yhteistyössä muiden avunantajien kanssa. Tarkoitus ei ole, että Tanska puolustaa io-loukkausten uhreja kumppanimaissa vaan Tanska tukee paikallista kansalaisyhteiskuntaa puolustamaan omia oikeuksiaan.

Io-perustaisuus koskee vain kehitysyhteistyötä, ei muita politiikanaloja (vrt. kehityspoliittinen johdonmukaisuus). Tanska on kuitenkin valmistelemaan uutta toimintasuunnitelmaa johdonmukaisuuden edistämiseksi. Johdonmukaisuudessa UM on riippuvainen muista ministeriöistä. Kansalaisjärjestöt painostavat toimimaan.

Hauraat valtiot

- Lars Bo Moller, head of security policy department
- Tania Schimmel, team leader, fragile states

Turvallisuuspolitiikan osalta ministeriön organisaatiossa on tapahtunut iso muutos viimeisten neljän vuoden aikana. Nyt yksi osasto koordinoi kaikkia toimintoja, jotka liittyvät hauraisiin valtioihin. Taustalla ovat vaikuttaneet myös taloudelliset syyt, mutta yhteistyön tiivistämisestä on ollut paljon sisällöllistä hyötyä.

Tanskan toiminta hauraisissa valtioissa on lisääntynyt v. 2009 lähtien. Danish Policy on Fragile States 2010-15 sisältää 6 teemaa, lisäksi uusi kehityspoliittinen ohjelma on tuonut työhön mukaan io-perustaisuuden ja katastrofivalmiuden kehittämisen/katastrofiennaltaehkäisyn. Kumppanimaat ovat Afganistan, Pakistan, Somalia/Afrikan sarvi, Etelä-Sudan, Mali/Sahel, Zimbabwe. Lisäksi Libyassa, Länsirannalla/Gazassa ja Syyriassa annetaan humanitaarista apua ja tehdään varautumissuunnitelmia.

Puhutaan anti-radikalisoitumispolitiikasta, ei anti-terrorismista. Keskeistä on paikallisväestön maltillisten osien tukeminen, esim. Malissa nyt. Myös alueellinen näkökulma on työssä tärkeä. Tanska on myös vahvasti sitoutunut ATT-prosessiin (Arms Trade Treaty) ja aikoo rahoittaa sen toimeenpanoa Afrikan maissa, sillä aseiden leviäminen on vakava turvallisuusongelma.

Toimeenpanossa on käytössä whole-of-government approach, johon liittyy vakausrahasto (peace and stabilisation fund) ja uusi hallintorakenne, jotka perustettu 2009. Mukana ovat ulkoministeriö, puolustusministeriö, pääministerin kanslia, oikeusministeriö + tarvittaessa muita tahoja. Uuden turvallisuuspolitiikan painopisteet ovat ennaltaehkäisy, kapasiteetin vahvistaminen ja monenkeskinen toimintatapa.

Rauhan ja vakauden rahastosta puolet on ODAa, puolet ei-ODAa. Joustavaa rahoitusta, joka mahdollistaa nopeat strategiset interventiot. Myös siirtymäkauden rahoitusta konfliktin jälkeen pyritty kehittämään, linjana on Pariisin julistuksen periaatteiden soveltaminen asteittain. Siirtymäkauden ohjelmoinnissa joustavuus tärkeää, jotta voidaan esim. vastata ilmeneviin humanitaarisiin tarpeisiin ilman, että tarvitsee ottaa käyttöön erillistä humanitaarisen avun instrumenttia. Kehityksen ja turvallisuuden kytköksistä ja siitä, mitä toimintoja ODA-varoilla sopii rahoittaa, käydään uas jatkuvaa debattia.

Yksityisen sektorin rooli/vihreä kasvu

- Janne Schneider, green growth department

Green growth department työskentelee paitsi kehitysministerin myös ulkoministerin ja kauppaministerin alaisuudessa, lisäksi koordinaatio ympäristö- ja ilmastoministeriöiden kanssa.

Edellisen hallituksen hyväksymä linjaus edelleen voimassa: Strategy for Growth and Employment 2011-2015. Tämän strategiataustalla oli edellisen ministerin aikana perustettu Afrikka-komissio, joka keskittyi työpaikkojen luomiseen nuorille Afrikassa. Tällöin ei puhuttu vihreästä kasvusta vaan kestävästä kasvusta ja säällisestä työstä. Nyt vihreys korostunut ja debattia käydään siitä, pitäisikö keskittyä enemmän taas myös työpaikkoihin. Uusi (kehityspoliittinen?) linjaus ilmastosta, energiasta ja luonnonvaroista on pian valmistumassa, se tulee täydentämään aikaisempaa linjausta.

Yksityisen sektorin tuki-instrumentti Danida Business Partnerships perustettiin jo 20 vuotta sitten. Tällöin kyse oli pilotista ja Tanska oli ensimmäisten donor-maiden joukossa luomassa tällaisia instrumentteja. Ajan myötä niitä on linjattu uudestaan ja koordinaatio on parantunut, uusia käsitteitä kuten yhteiskuntavastuu otettu huomioon. Elinkeinoelämän kiinnostus on koko ajan kasvanut. Viimeisimmät uudistukset tukimuodossa koskevat joustavuutta kumppaneiden valinnassa (yhteistyökumppanina voi olla myös

järjestö) ja tukitason laskeminen aiemmasta 90 prosentista (tällä tavoitellaan kestävyyttä). Elinkeinoelämä moittinut jälkimmäistä muutosta, mutta ministerin linja asiassa on selkeä. Tuki on suunnattu vain köyhille maille, vaikka yritykset toivoisivat tukea myös keskituloisiin maihin vedoten köyhyyden laajuuteen niissä.

Käytössä on myös sekaluottojärjestelmä (mixed credit scheme), joka on osittain sidottu hankintoihin tanskalaisilta yrityksiltä. Sekaluoilla rahoitetaan pääasiassa infrastruktuurihankkeita. Sitomista perustellaan sillä, että saadaan käyttöön tanskalaista asiantuntemusta esim. energiansiirtosektorilla. OECD:n vertaisarvioissa tätä instrumenttia kritisoidaan, mutta sille on kysyntää kumppanimaissa.

IFU on tärkeä yhteistyökumppani. Danidan tukemat yrityskumppanuudet tuottavat myös IFUlle sopivia investointeja (incubation). Danida-yhteistyö on myös lisännyt IFUn suuntautumista Afrikkaan, kun aiemmin pääpaino oli Aasiassa.

Vireillä on myös uusi innovatiivisia rahoitusmalleja, kuten yhteistyö eläkerahastojen kanssa Afrikkaan suuntautuissa sijoituksissa. Jaettua riskiä on pilotoitu: Danida antoi siemenrahaa uusiin investointeihin Aasiassa.

Jatkuvasti joudutaan pohtimaan lisäisyyttä (additionality): kun yritysten kiinnostus Afrikkaan on kasvanut, missä tapauksissa on oikeutettua käyttää ODA-rahoitusta apuna. Kyseessä on sekä uusi mahdollisuus että uusi haaste.

Myös Dansk Industri on tärkeä kumppani, toimivat myös konsulttina Danidalle kumppanimaiden elinkeinoelämän järjestöjen vahvistamisessa.

Keväällä on tulossa kehitys- ja kauppaministerien yhteinen uusi aloite, jonka tarkoitus on lisätä synergioita kehityspolitiikan ja tanskalaisen elinkeinoelämän välillä. Win-win –tilanteiden hyödyntämisestä on tulossa hyväksytympää kuin aikaisemmin. UM:n sisällä on käynnissä uudelleenorganisointumisen, tiedonjakoa lisätään ja pyritään puhumaan elinkeinoelämälle yhdellä äänellä.

Yritysten yhteiskuntavastuu: Danida on promovoinut UN Global Compactia yrityksille jo pitkään. Nyt kun uudet YK:n periaatteet yritysten yhteiskuntavastuusta on sovittu, haasteena on niiden toimeenpano. Yritystuki-instrumenttien ohjeistuksia uudistetaan, mutta odotetaan vielä EU:n suuntaviivoja asiassa.

Development Policy Council

- Jan Laustsen, Agriculture and Food Council (DPC:n jäsen)
- Niels Elers Koch, Kööpenhaminan yliopisto (DPC:n jäsen)

Development Policy Counciliin mandaatti perustuu uuteen kehitysyhteistyölakiin (para 10), joka tuli voimaan vuoden alussa. Tehtävä on antaa suosituksia kehitysministerille kehityspoliittisista strategioista, teemoista ja maaohjelmista. Koostuu 15 jäsenestä: 3 ammattilijoista, 3 elinkeinoelämän järjestöistä, 4 tutkimusorganisaatioista ja 5 kansalaisjärjestöistä. Kehitysyhteistyön lain mukaan ministeri asettaa komitean 3 vuodeksi. Kokoontuu 4-6 kertaa vuodessa ja kokousmateriaalit julkaistaan etukäteen netissä: <http://um.dk/en/danida-en/about-danida/danida-transparency/danida-documents/council-for-development-policy/>

Aiemmin 9-henkinen "Danida Board" käsitteli myös rahoituspäätöksiä. Lisäksi oli olemassa laaja (n. 50 jäsenen) "Council for International Development", jonka mandaattia ei enää viime vuosina koettu toimivaksi. Nyt tehtävät on jaettu kahteen eri kokoonpanoon: DPC käy strategista dialogia ja pienempi "Danida Grant Committee" käsittelee rahoituspäätöksiä (yli DKK 35 milj.) Grant Committeeen muodostavat 4 UM:n edustajaa ja 4 ulkopuolista asiantuntijaa.

UM valmistelee DPC:n työohjelman ja kokousten esityslistat, mutta DPC voi myös itse ehdottaa aiheita agendalle. Ensimmäisen kokous pidettiin 22.2. Kokous kesti kuusi tuntia ja siinä käsiteltiin useita valmisteilla olevia linjauksia ja ohjelmia (ks. esityslista nettisivuilla). Ministeri oli paikalla koko kokouksen ajan.

DPC:n uudessa kokoonpanossa jäsenet edustavat eri eturyhmiä, kun aiemmin jäsenet nimitettiin henkilökohtaisessa kapasiteetissaan. Tämä muuttaa dynamiikkaa, keskustelussa ajetaan avoimemmin omia kantoja. Keskustelua käydään nyt strategisemmalla tasolla, kun aiemmin käsiteltiin valmiiksi laadittuja, luottamuksellisia ohjelma- ja hanke-esityksiä. Ensimmäisessä kokouksessa järjestöt olivat paremmin varautuneet tällaiseen keskusteluun kuin muut edustajat.

Danish Institute for Human Rights

- Marie-Louise Muff, senior adviser (ym.)

Instituutin toiminta perustuu YK:n kansallisille ihmisoikeusinstituutioille asettamiin periaatteisiin. Tehtäväkenttään kuuluu kotimainen ihmisoikeusseuranta ja yksittäisten ihmisten avustaminen ihmisoikeusvalitusten tekemisessä mutta myös kansainvälinen yhteistyö. Instituutilla on kehyssojimus Tanskan UM:n kanssa ja se toteuttaa useita kehitysyhteistyöohjelmia eri maissa.

Instituutti on ollut mukana määrittelemässä ihmisoikeusperustaisuuden toimeenpanoa Tanskan kehityspoliitikassa, esim. antanut panoksensa uuden ohjeistuksen laatimiseen. Aluksi io-perustaisuus tulkittiin kehitysyhteistyön ehdollistamiseksi ihmisoikeuksilla, mutta nyt ihmisoikeuksien toteutuminen nähdään kehitysprosessina. Lähtökohtana on valtion tunnistaminen vastuunkantajaksi suhteessa ihmisoikeuksiin. Kehitysyhteistyöllä pyritään vahvistamaan valtion kapasiteettia kantaa io-vastuunsa.

Io-perustaisuuden määrittely ei ole helppoa. Checklist on hyvä apuväline sen varmistamisessa, että io-perustaisuus toteutuu. Hyvä nyrkkisääntö on, että aina tulisi pyrkiä olemaan mahdollisimman konkreettinen ja spesifi: purkaa auki, mitä io-perustaisuus tarkoittaa tietyllä sektorilla tai tietyssä maassa. Kansainväliset io-normit tarjoavan apuvälineen työhön.

Kysymys on siitä, onko yhteistyössä mukana poliittista agendaa vai ei. Aiemmin pyrittiin pitäytymään pelkässä "neutraalissa" kehitysagendassa, nyt avoimesti tuodaan myös ihmisoikeusagenda esille dialogissa kumppanimaiden hallitusten kanssa. Instituutti tekee parhaillaan tutkimusta budjettituen merkityksestä ihmisoikeuksien toteutumisessa.

Uutena ohjelmana instituutti on käynnistänyt yrityksille suunnatun neuvonnan ihmisoikeussopimusten ja standardien noudattamisessa. Suuryrityksille tehdään ihmisoikeusvaikutusten arviointeja ja annetaan räätälöityä neuvontaa ihmisoikeusperiaatteiden toteuttamisessa (esim. Nestlen terveystyökaluohjelma, Shellin yksityisten vartiijoiden io-koulutus). PK-yrityksiä varten laaditaan yleisesti käyttökelpoista maakohtaista analyysia. Maa-analyysit tehdään ja testataan aina yhteistyössä paikallisten io-toimijoiden kanssa.

Instituutti tekee yhteistyötä monien järjestöjen kanssa: se tarjoaa niille koulutusta ja käyttää niiden asiantuntemusta koskien tiettyjä maita tai teemoja.

IFU (Investment Fund for Developing Countries)

- Finn Jonck, managing director

Perustettu v. 1967, ensimmäinen julkinen kehitysmaihin suuntautunut sijoitusrahasto Euroopassa.

Investoi ja antaa neuvontaa tanskalaisille yrityksille kehitysmaissa ja nousevissa talouksissa. Aluetoimistot Intiassa, Kiinassa, Keniassa, Etelä-Afrikassa, Ghanassa ja Egyptissä. Lisäksi konsulttisopimuksiin perustuva neuvonantajien verkosto ympäri maailmaa.

Toimintatapaan kuuluu, että IFU osallistuu vahvasti projektien valmisteluun ja toteutukseen, asettaa oman jäsenensä ko. yrityksen hallitukseen. Maksimi-investointi on USD 10 milj./projekti. Lisärahoitusta hankitaan kv. rahoituslaitoksilta.

Investoinnit suuntautuvat maihin, joiden BKT/capita on alle USD 6 138. Lisäksi on 2011 perustettu erityisrahasto arabimaille (DKK 150 milj.) ja 2012 on luotu Danish Climate Investment Fund (DKK 275 milj.), josta voidaan toteuttaa ympäristö- ja ilmastoprojekteja kaikissa DAC-maissa. Parhaillaan yritetään saada eläkerahastoilta lisäpääomaa ilmastorahastoon, tavoitteena DKK 500-700 milj. kokonaisbudjetti.

Toimintavuosien 1967-2011 aikana on investoitu yhteensä DKK 9,4 mrd ja toteutettu 751 eri hanketta. Tanskan hallitus maksanut rahastoon sisään DKK 1,051 mrd ja tulouttanut 1,100 mrd.

IFUn hankkeissa on aina mukana tanskalainen yritys kumppanina, paitsi ilmastorahastossa riittää, että hankkeessa on mukana tanskalainen intressi, esim. tanskalaisen teknologian tai osaamisen hyödyntäminen.

IFUlla on itsenäinen hallinto, se ei kuulu kehitysministerin alaisuuteen. Mandaatti perustuu kehitysyhteistyölakiin (para 9).

Yritysvastuukysymykset: Kehitysvaikutuksia tarkastellaan hankkeiden loppuevaluaatioissa, indikaattorina työpaikkojen luominen. Hankkeiden hyväksymisvaiheessa tarkastellaan hallinto/korruptiokysymyksiä.

Folketinget (parlamentti), ulkoasiainvaliokunnan pj. Per Stig Moller

Moller toimi ennen nykyistä hallituskautta Tanskan ulkoministerinä n. 10 vuoden ajan.

Kehitysyhteistyötä koskevat linjaukset käsitellään parlamentissa ulkoasiainvaliokunnassa tai joskus täysistunnossa. Normaalisti täysistunnossa yli 90 % äänestää hallituksen kehitysstrategian puolesta.

Ihmisoikeudet ovat olleet mukana kehityspolitiikassa jo ennen nykyistä kehitysstrategiaa erityisten ihmisoikeusohjelmien muodossa, esim. v. 2003 perustettu "Arab initiative", jonka puitteissa Tanska on tukenut naisten oikeuksia, koulutusta ja vapaata tiedonvälitystä arabimaissa yhteistyössä paikallisten ryhmien kanssa. Ohjelmiin liittyen on konsultoitu myös kumppanimaiden hallituksia. Toinen esimerkki on tukiohjelma poliittisille puolueille, jonka kautta tanskalaiset puolueet ovat saaneet rahoitusta yhteistyölle sisarpuolueidensa kanssa kehitysmaissa.

Omistajuus on avain kestäviin tuloksiin kehitysyhteistyössä. Budjettituki on hyvä instrumentti vakaissa valtioissa, joissa on kohtuullisesti toimiva demokraattinen järjestelmä. Epäonnistuneissa valtioissa työskennellään suoraan paikallisten ryhmien kanssa demokratian edistämiseksi. Tanskan strategia on tukea maltillisia elementtejä yhteiskuntien sisällä, esim. Afganistanissa on tuettu koulukirjojen julkaisemista, Marokossa ay-liikkeen järjestäytymistä jne. Instrumentit valitaan maan ja tilanteen mukaan.

Kehitysapu antaa vaikutusvaltaa ulkopolitiikassa: Tanskaa kuunnellaan niissä maanosissa, joissa on käynnissä yhteistyötä. Ilmastoneuvotteluissa Tanska teki tiivistä yhteistyötä afrikkalaisten maiden kanssa, toimivat liittolaisina.

Yleinen mielipide Tanskassa on vahvasti kehitysyhteistyömyönteinen, jotkut haluavat palauttaa ODAn 1 %:iin, mutta hallituksella on vaikeuksia toteuttaa tämä tavoite nykyisessä budjettitilanteessa. Kehitysyhteistyö on kaikkien eduskuntapuolueiden yhteinen asia, ja ne kaikki menettäisivät kannatustaan, jos rahoitus putoaisi alle 0,7 %:n.

Liberaali- ja konservatiivipuolue pitää yksityisen sektorin roolia kehityspolitiikassa tärkeämpänä kuin nykyinen hallitus, haluaa painottaa työpaikkojen luomista yritysten välisellä yhteistyöllä. Eurooppalaisten ja tanskalaisten yritysten pitäisi herätä näkemään Afrikan markkinat. Toiminnassa tulee noudattaa yritysvastuuperiaatteita. Myös julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia kannattaa hyödyntää. Vapaa yritystoiminta edistää vapautumista hallituksen alistusvallan alta, luo keskiluokkaa.

Radikaaleja voimia vastaan työskentelemiseksi tarvitaan kaikkia eri instrumentteja ja kansainvälistä yhteistyötä. Esim. islamistijohtoisissa maissa 90 % kansasta ei ole radikaalia. Tätä enemmistöä ei pidä unohtaa. Tanska tekee yhteistyötä muslimien kanssa Afrikassa demokratian rakentamisessa, OIC (Organisation of Islamic Countries)tärkeä kumppani. Myös Tanskassa noudatetaan anti-ghettoistumispolitiikkaa: on tärkeää huolehtia maahanmuuttajaryhmien koulutuksesta, työllistymisestä jne. radikalisoitumisen välttämiseksi. Tässä tehdään tiivistä yhteistyötä Tanskan muslimiyhteisön kanssa.

Dansk Industri

- Marie Gad, chief adviser, international market policy

DI:llä on 10 000 jäsenyritystä, mikä sisältää lähes kaikki Tanskan kansainvälisesti orientoituneet yritykset. DI:n visiota on äskettäin uudistettu (uusi toimitusjohtaja) ja fokus on nyt laajempi kuin ennen: ei tavoitella vain yritysten etua, vaan korostetaan yritystoiminnan vaikutusta yhteiskuntaan ja tavoitellaan kestävyttä sen kaikissa ulottuvuuksissa. DI toimii kolmessa roolissa: etujärjestönä, työntantajajärjestönä ja palveluntarjoajana jäsenyrityksilleen.

Kansainvälisiä markkinoita koskevissa kysymyksissä toimii jäsenten muodostama toimikunta, joka ohjaa toimintaa. DI:llä on Tanskan ulkopuolella toimistot Brysselissä, Shanghaissa, New Yorkissa ja Washingtonissa. Lisäksi on konsulttipohjaisia neuvonantajia, jotka neuvovat kehitysmaihin suuntautuvassa liiketoiminnassa. DI vie myös bisnesvaltuuskuntia eri maihin, mm. Myanmar, Hongkong, Abu Dhabi, Indonesia, Vietnam.

Kehityspoliitikassa DI toimii Tanskassa Development Policy Councilin jäsenenä ja on mukana erilaisissa referenssiryhmissä UM:n uusien linjausten laatimisessa, nyt meneillään esim. vihreä talous ja EU:n kehityspoliitikka. Danidan henkilöstön ja kehitysministerin kanssa käydään jatkuvaa dialogia. Lisäksi DI on aktiivinen kehityspoliittisessa dialogissa EU:ssa, Marie Gad toimii Business Europe –järjestön kehityspoliittisen työryhmän puheenjohtajana.

DI myös toteuttaa kehitysyhteistyöhankkeita, teemana erityisesti elinkeinoelämän järjestöjen kapasiteetin vahvistaminen kumppanimaissa. Tätä on tehty vuodesta 1997, jolloin DI asetti tavoitteekseen liiketoimintaympäristön parantamisen kehitysmaita. Rahoitusta hankkeisiin saatu Danidan lisäksi Maailmanpankilta, EU:lta ja muilta donoreilta.

Anders Fogh Rasmussenin perustama Afrikka-komissio oli tärkeä prosessi, jossa DI oli aktiivisesti mukana suunnittelemassa ja keräsi suosituksia afrikkalaisilta bisnesorganisaatioilta toimintaa varten. Kenya Organisation of Manufacturers on muodostunut pitkäaikaiseksi kumppaniksi, joka ei enää tarvitse ulkopuolista tukea.

Äskettäin DI toteutti yhdessä Danidan kanssa Social Business –konferenssin, jossa käsiteltiin sosiaalisen yrittäjyyden malleja Tanskassa ja kehitysmaita. Inspiraation lähteenä ja pääpuhujana oli Mohamed Yunus.

DI on aktiivisesti mukana myös post-2015 –keskustelussa, tavoitteena saada yksityisen sektorin rooli ja työpaikkojen luominen mukaan uuteen kehitysagendaan. DI:llä on myös suorat yhteydet post-2015 high-level panelin jäseniin (Betty Maina, Paul Polman).

NGO Forum / järjestötapaaminen

- Edustettuna seuraavat järjestöt: Danchurchaid, Care Denmark, Concord Denmark, Danish Red Cross, LO/FTF Council, WWF, NGO Forum

Viime aikoina kehityspoliitikan painopiste on siirtynyt enemmän bisnekseen, puhutaan vihreästä kasvusta ja siitä, kuinka kehitysyhteistyö hyödyttää tanskalaisia yrityksiä. Kehitysministeri on puheenvuorossaan käyttänyt ilmaisua "kehitysyhteistyö luo tanskalaisia työpaikkoja". Tämä aiheuttaa jossain määrin hämmennystä järjestöjen keskuudessa. Aiemmin painopiste oli selkeämmin köyhyyden vähentämisessä ja epäitsekäessä auttamisessa. Näistä asioista käydään avointa keskustelua Danidan, järjestöjen ja yritysten välillä.

Toisaalta yksityisellä sektorilla on aina ollut rooli kehityspoliitikassa, johon järjestöt ovat suhtautuneet kriittisesti. Viimeisen kymmenen vuoden aikana maailma on kuitenkin muuttunut. Järjestöissä nähdään yritysten rooli nyt toisessa valossa ja halutaan tehdä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Vanhoista viholliskuvista on syytä luopua.

Ihmisoikeus- ja taloudellisen kasvun agendat tulisi yhdistää. Luonnonvarojen käytössä yksityisen sektorin rooli on keskeinen. Huolena on eriarvoisuuden kasvu. Tarvitaan paljon lisää keskustelua siitä, mitä kasvulla, kestävyydellä ja voimaantumisella tarkoitetaan.

Esimerkkejä järjestöjen ja yritysten välisestä yhteistyöstä:

- WWF:llä on yrityksille sertifiointijärjestelmä, joka perustuu ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan.
- Yritysten ja järjestöjen yhteinen eettisen kaupan aloite (Danish Initiative for Ethical Trade) on luonut toimivaa yhteistyötä, joka on perustunut yhteisiin intresseihin.
- Ay-liike on tehnyt yhteistyötä DI:n kanssa parantaakseen työoikeuksia ja PK-yritysten toimintamahdollisuuksia kumppanimaissa.

Järjestöjen ja yritysten yhteistoimintamahdollisuuksia kaventaa byrokratia. Yrityksille ja järjestöille on myös Danidan puolelta erilaiset odotukset ja kriteerit, esim. yrityksiltä ei vaadita samanlaista raportointia kuin järjestöiltä. Haaste Danidalle on luoda oikeanlaiset instrumentit yhteistyöhön.

Kehitysministerin avoimuuslinja saa kiitosta, mutta järjestöt toteavat, ettei ministeri ole saanut koko hallitusta puolelleen avoimuudessa. Avoimuudesta ja tiedonsaannista on parhaillaan tekeillä uusi laki. Julkiset nettikonsultaatiot herättävät myös kysymyksen edustuksellisuudesta: kenen kommentit otetaan huomioon ja millä tavoin.

Ministerin riskinottohalu on suuri, hän on valmis jopa ottamaan budjettituen käyttöön haurassa valtioissa. Budjettituen suhteen järjestöt toivovat, että Danida siirtyisi korirahoitukseen myös järjestöille. Budjettitukeen on tärkeää aina sisällyttää myös exit plan, kuten tukea verojärjestelmän kehittämistä. Ei ole kestävää politiikkaa, että pitkäaikaisesti tuetaan toisen valtion sosiaalimenoja.

Yleinen mielipide Tanskassa kannattaa kehitysyhteistyötä, mutta suhtautuu samanaikaisesti skeptisesti työn tuloksiin.

Kansalaisjärjestöstrategiaa vuodelta 2008 pidetään hyvänä ja se on erittäin joustava erityisesti hauraiden valtioiden kohdalla. Siihen sisältyy myös ihmisoikeusperustaisuus. Silti aina ei ole selvää, mikä on kansalaisjärjestöjen työn suhde yleiseen kehitysstrategiaan, sitä ei oteta huomioon eivätkä lähetystöt välttämättä tunne kansalaisjärjestöstrategiaa. Raportointivaatimukset järjestöille ovat tiukentumassa.